

BUDAPEST BIBLIOGRAPHIÁJA.

Közli: Némethy Lajos.

Budapest bibliographiájának összeállításában koránsem akarjuk magunknak az elsőséget arrogálni. Többen fáradtak már ez irányban, így: Hammer József »Geschichte des osmanischen Reiches.« Pest, 1830. VI-ik kötet, 736 lap. Linzbauer »Die warmen Heilquellen von Ofen.« Pest, 1837, a függelékben. A Széchényi könyvtár catalogusainak szerkesztői 1800—1807. az indexekben Kilián által kiadott »Fremdenführer« a bevezetésben. Palugyay Imre »Buda-Pest leírása«, Pest, 1852. 278. és 549. l., úgyszinté a »Századok«-ban, 1870-ben, Nagy Iván, IV. 89., 191. ezekhez pótlékkal járult Ipolyi Arnold u. o. és Harmath Károly IV. 565 és VI. 62. Mindezek szűkebb keretbe szorították tárgyukat, azért kívánatossá lőn ezen irodalom terjedelmesebb felkarolása, a mi e munkálat célja

Az összeállításban azon szempontból indulván ki, hogy az irodalom egyszersmind a történelem visszatükrözése; az idő szerinti sorrendnek adtunk elsőséget minden más sorrend előtt. Könnyebb áttekintés végett az egész gyűjteményt két csoportra osztottuk: önálló és nem önálló művekre. Az elsőben csupán oly műveket vettünk föl, melyek vagy általán Budapestről vagy pedig annak egyes nevezetesebb mozzanatáról kizárólag tárgyalnak. Minden melesleg e tárgyhoz szóló művet a második csoportba osztottuk.

I.

Ö n á l l ó m ű v e k.

(1501—1599.)

1501. Hupfauf Mátyás. Die Ordnung zu Ofen wider den Thureken gemacht durch vnszern aller heiligsten vatter den pabst. Colophon: Mathias Hipf (Hupfauf) de Argentia (Straszburg) kis 4-r. 8 számozatlan lap. 3 fametszettel. (A.) *

* A könyvtárakat, melyekben a felsorolt műveket találtam, rövidség végett következő betűkkel jelzem: A. = A M. tudományos Academia. C. = Nemzeti Casino. E. = A budapesti tudományos egyetem. F. = Föld-

1514. Ain grosz Wunderzaichen, das do geschehen ist durch das Kreutz, das ain Cardinal hat ausz geben inn dem gantzen Hungarischen Land wid' die Turcken. Belöl mint czím: Auszug ausz ainen brieff von Offen der an dem 25. tag des May in Wien geantwurt ist vnd am IIV tag Juni gen Augsburg. H. és év nélkül, kis 4-r., 8 számozatlan lap. (M.) Összesen hatféle kiadásban jelent meg.

1527. Warh. Anzeygen, Königl. Mayestet zu Hungern und Boheim u. s. w. Hörzug, von Wyen ausz in Hungern, bisz auff ein halb meyl vnder Ofen u. s. w. 1527. H.n. 4-r., 8 szatlan l. 1 fametszett. (A. M.)

1541. Wahrhaftige Anzeygung, wie es im Lager vor Ofen ergangen ist 1541. H. n. 4-r., 12 számtlan l., czímfametszett. (M)

1541. Meldemann Miklós. — Eine ware Contrafactur oder verzeychnusz der kön. stat Ofen in Ungarn jn belagerung samt dem unglückhafftigen Scharmützel des pluturstigen mit königlichen Heerlager im September des 1541. jars. Ez alatt a fametszet 5 oldalon és 15 versszak. »Schav an ein war Contrafactur« stb. kezdettel és »das wünscht von Nürnberg H. S.« (Hans Sachs) végzéssel. Egy más kiadás ívréten. (A bécsi cs. k. udvari könyvtárban.)

1541. Rabucher Lőrincz. — Gewisse zeitung, wenn der Turckische Tyran in Hungern ankomen, auff welche tage vnd wie oft die Türcken vnsern Lager gestürmet, vnd wie die vnsern sich zur Gegenwehr gestellt, vnd ritterlich gewehret u. s. w. doch endlich von der Menge und Macht der Barbarorum vberweldigt, das meisteteil von jnen nidder gelegt, vnd wie vnd wenn Pescht erobert u. s. w. H. és év n., kis 4-r., 16 számtlan l. (A.)

1541. Neue Zeyttung von dem Thyrannen des Türckischen Kayzers Oberster Feld Hauptmann vnnd verwalter in Kriegischen weysenburg, mit namen Machmatweck, wie er zu Pescht mit sambt seinem mithelffer ein Münch des Pauliner Orden, mit Na-

tani Társulat. G. = Gazdasági Egyesület. M. = Nemzeti múzeum. N. = saját gyűjteményem P. = Polytechnicum. St. = A fővárosi statisztikai hivatal és T. = A Természet Tudományi Társulat. A többieknél az egész czím ki van téve.

men Frater Jörg in Ofen oberster, wieder das Christliche blut rath vnd that dazu geben, auch persönlich selbst da gewest, gehandelt, wie hernach volgt. H. és év n. 4-r., 4 számtlan l. (M.) Még más kétféle kiadása van, hat-hat levéllel.

1541. Warh. Neue Zeyttung, wie es in Vngern zwischen deme kriegsvolke der Deutschen vnd Türcken ergangen ist, im Jahr 1541. u. s. w. H. és év n. 4-r. 16 számtlan l. — Budának 1541. évbeli máj. 3-tól, augusztus 26-áig Rogendorf által történt ostromát írja le.

1542. Treffentlicher vnd hochnützlicher Anschlag, bündtnus vnd veraynigung, durch die . . . Herzoge zu Sachsen, Margrafen zu Brandenburg vnd Landgrauen zu Hessen u. s. w. des Türckenzuges halber furgenummen, bedacht vnd berathschlagt. Auch was anzal Kriegsvolks u. s. w. der Schlisschen Fürsten vnd stand gesandten Instruction vnnnd beuelch, obgerürten Türkenzug vnd hilff belangend. 1542. Colophon: Nürnberg, gedr. d. Georg Wachter. 4-r. 20 számtlan l. (M.) Budának 1542-ben Brandenburgi Joachim örgróf által történt ostromát írja le.

1542. Vier warhafftige Missiue, eyne der frawen Isabella Königin vnd nachgelassene Wittib in Vngern, wie vntreulich der Türck vnd die jren mit jr vmbgangen. Die ander, eyns so in der belagerung bey der Königin im Schloss gewaszt, wie es mit Ofen vor vnd nach der belagerung ergangen. Die dritt, eyns Vngern vor Gran wies jetz zu Ofen zugehe. Die vierdt, des Türkischen Tyrannen an die Siebenbürger. Aus dem Latein inns Teutsch gebracht Anno MDXLII. H. n. 4-r. 24 számtlan lap. (M.) Ezen kívül van még egy második kiadás szintén 24 számtlan 4-rétű lapon, de kissebb nyomással. (M) (Latinul megjelent: Reusner Miklós-nál »Epistolarum Turcicarum« etc. Libri XIV. Francofurdi ad Moen 1598—99. 4-r. Lib. IX. 4—11 l. és a Türkische und Ungarische Chronica zu finden in Nürnberg bey Paulus Fürsten. 1663. ivrét. 174. §. 249 lap.

1542. Sachs János (Hans Sachs). Das Lied von Pest. Zu finden bei Georg Steinbach in Nürnberg. Ivret 12 tizsoros versszakokkal. (M.)

1542. Ware New Zeitung vom Türcken. Durch einen Glaubwürdigen Man der damit und dabey gewst. Aus Vngern einem guten Freund zugeschrieben. (20. Aug. 1541.) Item, andere New zeitung, aus Venedig geschrieben, vom Türcken und

Frantzosen, 3. Jenner 1542. Mehr noch andere zeitung, vom Babst aus Rom geschrieben. (27. Dez. 1541.) H. n. 1542. 4-r., 20 számtlan l. (A.) Ezek elseje az 1541-ben Budán lefolyt eseményekkel foglalkozik.

1578. Neue Zeitung aus Hungaren von Ofen und Pesst, geschehen im 1578. Jar. H. n. ívrényi lap, a tüzes esőt ábrázoló fametszettel. (Zürichi könyvtárban.)

1579. Warhafte Beschreibung des Zorns und Exekution so Amurath der Türck. Keyser newlicher Zeit an den Bassa zu Ofen, vnd noch an andern dreyen Begen, ergehen lassen Nürnberg 1579. 4-r. (Hammer.)

1579. Ernstliche Straff des Türkischen Keyzers. Warhaftige Beschreibung stb. mint az előbbi, és még egy harmadik kiadás is csak apróbb betűkkel. (Hammer.)

1592. Tinodi Sebestyén. — Buda vára megvételének s Török Bálint elfogatásának Historiája, Monyorókerék 1592. Martin János által. 8-r. (Szabó Károly »Régi magy. könyvtár.« 262. szám.)

1594. Warh. vnd gewisse Neue Zeitung, aus dem Keys. Feldlager für Ofen geschrieben, was sich zwischen vnsers allernedigsten Herrn Kriegsvolk, vnd den Türcken, von dem 16. Jan. des 94. Jahrs, bis vff den 12 Martij, mehr als an einem Ort verlauffen vnd zugetragen hat. Getr. zu Prag 1594. d. Hans Schuman. 4-rét. 12 számtlan lap. (Brockhaus, Bibl. hist. 1866. 2237. sz.)

1598. Discurs, das ist gründl. Bericht, was sich in ganzer Belägerung Ofens, inn disem 1598 Jahr verlossen hat. Nürnberg. É. n. (Hammer.)

1598. Warhaftige neue Zeitung (in Versen), vnd kurzer Bericht aus Hungern, wie die Khristen die alte Statt Ofen ritterlich eingenommen . . . in diesem 1598 Jahr. Augspurg (1598). Gedr. b. Michael Manger. 8-r. 8 számtlan l.

1599. Particular vnd Ausführliche Relation, d. i. Gründlicher Bericht, was sich im An- und Abzug, So woln auch in ganzer werender Belägerung der . . . Vestung Ofen . . . zuge-tragen habe. Nürnberg, 1599. (Hammer.)

(Folytatása következik.)